

ANDREJKO OKSANA. Acme pedagogical forming process of performing culture of violinist.

In an article progressive modeling methods of performing acme activity of violist in context of forming of his performing culture are reviewed. Main directions of forming given process, among which weighty place acquire innovational artistic-personalized approach, are established. Such an approach in instrumental, in particular, violin method is regarded for the first time. Subsoil for introduction of given approach in system of high education is plantation of new culture-psychological, valuable-reflective-creative methods and technologies. Supertask in forming process of violinist's performing culture defines operation of developing acmemodel of future musician. Content of given process is development and stabilization of performing concept. Due to this articles future artist forms his/her acmemanifestation of personal performing concept "I-performer-creator", which mirrors in personalized-creative performing interpretation.

Keywords: *acmeactivity of musician, valuable-reflective-creative approach, artpedagogy.*

УДК 378.091:78

Бай Шаожун
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

СТРУКТУРА САМОКОНТРОЛЮ ТВОРЧОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО НАВЧАННЯ

Стаття розкриває структурні особливості формування самоконтролю майбутнього вчителя музики у процесі інтерпретаційної діяльності. Розкрито значення означеного феномену для виконання вокально-хорової роботи. Викладені структурні особливості формування самоконтролю майбутніх учителів музики в процесі інтерпретації музичних творів. Структура самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності студентів інститутів мистецтв складається з комплексу трьох компонентів – регулятивно-потребового, результативно-оцінювального та творчо-самостійного.

Ключові слова: *структурні компоненти, самоконтроль, майбутні вчителі музики, інтерпретація музичних творів, вокально-хорове навчання, творчість.*

В умовах гуманізації освітнього процесу зростає значення заходів, спрямованих на удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музики. Сутність цих вимог визначено в програмних документах: Державній доктрині національній програмі "Освіта" (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку національної державності – та зумовлено ствердженням гуманістичної ідеї загальнолюдських цінностей та моральних ідеалів, національно зорієнтованого світогляду студентської молоді – майбутніх учителів музики, керівників шкільних творчих колективів.

З огляду на це, особливої актуальності набуває проблема формування самоконтролю майбутніх учителів музики в процесі виконавської діяльності.

Саме формування самоконтролю є однією з головних психолого-педагогічних проблем, від якої залежить розвиток її творчої та гуманістичної основи, побудованої на повазі, довірі, чуйності, увазі, співчутті до вихованців. Адже актуальність досліджуваної проблеми визначається сучасними потребами глобалізованих суспільств щодо підготовки вископрофесійного викладацького складу згідно з соціокультурними вимогами цивілізованих країн [5, с. 286].

Вельми важливим аспектом цієї проблеми у вирішенні питань якісної підготовки майбутніх учителів музики є залучення молодого покоління до духовних надбань національної і світової культури. На пріоритетному значенні вокально-хорового навчання, а разом з тим, і постаті вчителя музики наголошують видатні представники як сучасної української музичної педагогіки, до яких належать А. Авдієвський, А. Болгарський, С. Горбенко, А. Козир, Л. Куненко, Г. Падалка, О. Щолокова та ін., так і представники сучасної китайської музичної педагогіки, а саме: Аокі Масару, Бай Юньшен, Ван Го-вей, Ван Чао-вень, Лі Фан, Фан Дінь-Тан та ін. У зв'язку з цим доцільно порушувати актуальну і досить складну проблему формування самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя музики у процесі вокально-хорового навчання, що є важливою складовою удосконалення його фахової підготовки.

Проведення психолого-педагогічного та мистецтвознавчого аналізу дало змогу обґрунтувати науково-теоретичні основи формування самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя музики у процесі вокально-хорового навчання, що розкривають своєрідність, специфіку та сутність цього феномену в різноманітних аспектах. Це дало змогу визначити теоретичну та методологічну базу дослідження, охарактеризувати основні поняття категоріально-понятійного апарату в контексті особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів, висвітлених провідними науковцями української, європейської, а також китайської мистецької освіти.

Доречно зазначити, що здійснене науково-теоретичне узагальнення поняття самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя музики дало змогу провести наукове уточнення поняття творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя музики. Означений феномен доцільно розглядати як інтегровану інтелектуально-творчу здатність, яка спрямовує вчителя музики на усвідомлене керування процесом вокально-хорового виконання щодо самостійного, оригінального і фахового відтворення художнього образу музичного твору.

Визначення структурних особливостей цього феномену дало змогу конкретизувати основну особливість творчої інтерпретаційної діяльності, яка, на нашу думку, полягає у єдності двох форм щодо творчого збагачення

тексту вокально-хорового твору і його художнього відтворення. Для цього необхідно використовувати різноманіття інтонаційних можливостей у процесі інтерпретаційного опрацювання музичного тексту. Доречно також вказати на інтелектуальний аспект формування означеного феномену, що дає змогу окреслити значення мисленнєвих операцій аналізу, синтезу, порівняння різних варіантів інтерпретації вокально-хорових творів.

На думку П. Гальперіна, усяка дія може вважатись добре сформованою, “якщо вона відрізняється стійкістю, виконується в різних ситуаціях, може бути перенесена на інші завдання. За цими критеріями доцільно оцінювати дію..., за ступенем її стійкості і узагальненості” [2, с. 79]. Музично-навчальні дії – послідовно пов’язані між собою поведінкові акти інтелектуально-пізнавального і практико-орієнтувального характеру, спрямовані на освоєння програми навчання і досягнення соціальних цілей навчальної діяльності. До цих дій належать: постановка проблеми, загальні чи конкретні способи розв’язання проблеми, контроль, оцінка, корекція. Регулююча частина дії має за основу різні види сигналізації: “початкові” сигнали, які ніби “вмикають” дію; сигнали, які складають програму дій; сигнали, які контролюють виконання наміченої програми відповідно до зовнішніх умов у ході самоконтролю за цією дією.

Виконавська частина може включати як дії, що призводять до досягнення безпосередньо практичної мети, так і мисленнєву діяльність, яка дає змогу здійснювати ту чи іншу дію і подумки уявляти результат [1, с. 375]. Методичні засади зазначеного процесу створюють можливість особистості вчителя музики ефективніше досягати поставленої мети й упевнено йти до досягнення найвищого результату.

На основі системно-структурного аналізу (із застосуванням системного підходу) нами було досліджено компонентну структуру самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя музики як комплекс трьох компонентів – регулятивно-потребового, результативно-оцінювального та творчо-самостійного. Згідно з означеними структурними компонентами розроблено критерії та показники сформованості самоконтролю студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів у процесі інтерпретаційної діяльності. Доцільно зауважити, що саме застосування системного підходу дало змогу визначити досліджуваний феномен як цілісну динамічну систему структурних компонентів та відповідних функцій.

Стрижневим компонентом вокально-хорової підготовки майбутнього вчителя музики нами визначено здатність забезпечення ґрунтовної підготовки студентів до практичної роботи з учнями, де основою виступають провідні напрямки вокально-хорової діяльності майбутнього фахівця, а саме: *технічний, педагогічний та творчий*. Згідно з цими напрямками

цілком логічним стало розроблення й теоретичне обґрунтування компонентів вокально-хорової підготовки, що створюють комплексну систему взаємопов'язаних структурних одиниць вокально-хорової підготовки, що передбачає мотивацію студентів до музично-професійної діяльності, отримання необхідних знань, умінь та навичок у процесі педагогічно-фахового навчання, всебічний розвиток їх творчої самостійності [3, с. 275].

Регулятивно-потребовий компонент формування самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього фахівця передбачає усвідомлення необхідності та значущості професії вчителя музики, створення позитивної мотивації до оволодіння нею; потребу в реалізації себе як керівника вокально-хорового колективу. Музично-професійний аспект фахової підготовки студентів інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів характеризує їх готовність до виявлення вокально-хорових здібностей, відбиває сформованість професійного самовираження у технічному (диригентський жест, вокальне інтонування), педагогічному (самоконтроль, саморегуляція, техніка мови, артистизм) та творчому (інтерпретація, переклад-імпровізація) напрямках діяльності майбутнього вчителя музики, що виступають регуляторами активного розвитку їх спеціальних музичних здібностей.

Ядром результативно-оцінювального компоненту формування самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього фахівця є створення теоретико-методичних основ для розвитку в майбутнього вчителя музики готовності займатися вокально-хоровою діяльністю. Вихідною ланкою результативно-оцінювального компоненту є процес знаходження нових знань про якості та властивості роботи з учнями, усвідомлення ціннісної значущості вокально-хорової діяльності, розуміння, осмислення її поліфункціональних особливостей. Педагогічно-фаховий аспект цієї підготовки дає змогу виявити позитивні ознаки педагогічного спілкування, узгоджує взаємозв'язок елементів творчої взаємодії між вчителем та учнями, аргументує необхідність їх використання для забезпечення позитивних співвідношень у професійно-педагогічній діяльності майбутнього фахівця. Змістовою засадою педагогічного спілкування стає засвоєння техніки саморегуляції, самоконтролю, техніки мови, артистизм тощо.

Творчо-самостійний компонент формування самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя музики забезпечує готовність до розвитку творчих умінь осмислення навчально-методичного музичного матеріалу, стимулювання пізнавального та інтелектуального в індивідуальному переплетінні форм та реалізації творчих розробок. У процесі підготовки майбутніх учителів музики до естетично адекватного

сприйняття та передачі творів мистецтва, продуктів художньо-творчої діяльності та природних реалій, “картин” природи – тобто сприйняття, зумовленого і природною інтуїцією, й генетичною пам’яттю, і потребою у красі, духовній новизні вражень, потребою в естетичній радості, співраді, співпереживанні й необхідними знаннями про твори мистецтва як результату специфічної естетичної творчості, лише за цих умов відбуваються життєстверджуючі явища [4, с. 249]. У результаті цієї роботи у майбутнього вчителя музики народжується й суб’єктно закріплюється потреба у власному духовно-творчому і соціокультурному самоспогляданні, в різних формах життєдіяльності, активно самоактуалізується спрямованість на виконання практичної діяльності.

Забезпечення якісної підготовки майбутніх учителів музики до виконання продуктивної діяльності неможливе без створення певних психолого-педагогічних умов, здатних розкрити можливості майбутнього вчителя музики. Визначена система психолого-педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя музики до формування самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності передбачає: розвиток загальномузичних та спеціальних здібностей керівника вокально-хорового колективу на основі музичності як психологічного явища, диференціацію та активізацію фахових здібностей у процесі вокально-хорової діяльності; активне застосування прийомів та засобів індивідуалізації навчання у процесі вироблення та прояву власного стилю вокально-хорової діяльності, що дає змогу у повному обсязі визначити їх структуру й максимально виявити фахові можливості студентів, а також з’ясувати психолого-педагогічні аспекти взаємостосунків між викладачем та студентом; орієнтацію навчальної роботи студентів на самостійно-пошукову роботу, яка спрямована на реалізацію фахових знань, умінь та навичок у практику вокально-хорового розвитку школярів, що сприяє засвоєнню набутих теоретичних основ фахового навчання та формує спеціальні здібності студентів; забезпечення інтегративних зв’язків структурних компонентів формування самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності у процесі підготовки майбутнього вчителя музики до виконання продуктивної роботи, що спрямовує до цілісності цього процесу та завдяки якому реалізується змістова та процесуальна сторони вокально-хорової підготовки; спрямованість навчального процесу за рахунок репертуарного забезпечення учнів з урахуванням вікових особливостей, що дає змогу цілісно оцінювати музичні твори, визначити власні виконавські можливості з позиції системного підходу.

У **висновках** доцільно зазначити, що в умовах реформування вищої освіти, упровадження багаторівневої підготовки професійних кадрів особливої актуальності набуває проблема формування найважливіших

якостей майбутніх спеціалістів – професійної самостійності та самоконтролю як основи становлення фахівця. Адже самоконтроль людини, її регуляційний потенціал та механізми управління собою – це проблеми активності, волі, саморегуляції, свободи вибору особистості тощо. Саме тому проблема формування самоконтролю творчої інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя музики є важливою складовою його професіоналізму в мистецькій діяльності, його педагогічної та професійної майстерності, що стають дедалі більш значущими у теорії та практиці підготовки фахівців у вищому навчальному закладі мистецького профілю.

Використана література:

1. *Выготский Л. С.* Психология искусства / Лев Семенович Выготский; [сост. М. Г. Ярошевский]. – Р н/Д. : Феникс, 1998. – 479, [1] с.
2. *Гальперин П. Я.* Экспериментальное формирование внимания / П. Я. Гальперин, С. Л. Кабыльницкая. – М. : МГУ, 1974. – С. 76-94.
3. *Козир А. В.* Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти / А. В. Козир. – К. : НПУ, 2008. – 380 с.
4. *Ляшенко Т. А.* Регуляция эмоционально-коммуникативной активности студентов педагогических ВУЗов как условие их подготовки к профессиональной деятельности / Т. А. Ляшенко // Эмоциональная регуляция учебной деятельности: сб. матер. Всесоюз. конф. – М., 1987. – С. 247-252.
5. *Образование: сокрытое сокровище* / Ж. Делор // Доклад Международной комиссии по образованию для XXI века, представленный ЮНЕСКО. – Москва-Paris : UNESCO, 1997. – 297 с.

Бай ШАОЖУН. Структура самоконтроля творческой интерпретационной деятельности студентов в процессе вокально-хорового обучения.

Статья раскрывает структурные особенности формирования самоконтроля будущего учителя музыки в процессе интерпретационной деятельности. Раскрыто значение указанного феномена для выполнения вокально-хоровой работы. Изложены структурные особенности формирования самоконтроля будущих учителей музыки в процессе интерпретации музыкальных произведений. Структура самоконтроля творческой интерпретационной деятельности студентов институтов искусств состоит из комплекса трех компонентов – регулятивно-потребностного, результативно-оценочного и творчески-самостоятельного.

Ключевые слова: *структурные компоненты, самоконтроль, будущее учителя музыки, интерпретация музыкальных произведений, вокально-хоровое обучение, творчество.*

BAO SHAOZHUN. The structure of the self-interpretation of the creative activity of students in the vocal and choral training.

The article reveals the structural features of the formation of self-control future music teacher in the process of interpretation. The importance of the phenomenon appointed to perform the vocal and choral works. Structural features of the formation of self-control future music teachers in the process of interpreting music. The structure of the self-interpretation of the creative activity of students of the Art Institute consists of a set of three components – the regulatory-potrebovoho, result-Assessment and creative self.

Keywords: *structural components, self-control, future music teachers, music interpretation, vocal and choral training, creativity.*